

بررسی انگیزه‌ی پیشرفت و ارتباط آن با موفقیت تحصیلی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی زنجان

عاطفه یوسفی جوردهی^{۱*}، عالیه جمشید نژاد^۲، نیما معتمد^۳

نویسنده‌ی مسول: زنجان، دانشگاه علوم پزشکی زنجان، دانشکده دندانپزشکی

dr.yousefi@zums.ac.ir

چاپ: ۱۳۹۷/۰۳/۳۱

پذیرش: ۱۳۹۷/۲/۲۶

دریافت: ۱۳۹۶/۰۱/۲۶

چکیده

زمینه و هدف: با توجه به اینکه موفقیت تحصیلی دانشجویان رشته‌های علوم پزشکی در ارتقای سلامت جامعه از اهمیت فراوانی برخوردار است این مطالعه به بررسی انگیزه‌ی پیشرفت و ارتباط آن با موفقیت تحصیلی می‌پردازد.

روش بررسی: در این مطالعه‌ی مقطعی-توصیفی ۱۴۸ نفر از دانشجویان دو سال آخر رشته‌های پزشکی، دندانپزشکی و داروسازی دانشگاه علوم پزشکی زنجان در سال ۱۳۹۵ به روش نمونه‌گیری در دسترس وارد مطالعه شده و پرسشنامه‌ی انگیزش هرمنس را تکمیل نمودند. اطلاعات با استفاده از نرم افزار SPSS و روش‌های آماری همبستگی پیرسون و آزمون تی تست مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. ($p < 0.05$)

یافته‌ها: بر اساس نتایج این مطالعه ۸۵٪ دانشجویان در فاصله‌ی سنی ۲۴-۲۶ قرار داشتند. ۵۳٪ دانشجویان مرد و ۴۶٪ زن، ۸۵٪ دانشجویان مجرد و ۱۵٪ متأهل بودند. ۷۴٪ دانشجویان بدون سهمیه و ۲۵٪ با سهمیه، ۵۲٪ خوابگاهی و ۴۷٪ غیر خوابگاهی بودند. نمرات انگیزه‌ی پیشرفت دانشجویان رشته‌ی پزشکی، داروسازی و دندانپزشکی به ترتیب ۲/۸۳، ۲/۸۷ و ۲/۸۶ بود. نتایج نشان داد دانشجویان غیرخوابگاهی از انگیزه-ی بالاتری نسبت به دانشجویان خوابگاهی برخوردار هستند. همچنین بین انگیزه و نمره‌ی معدل علوم پایه ارتباط معنی داری وجود داشت.

نتیجه گیری: از آنجایی‌که از بین متغیرهای دموگرافیک مورد بررسی در این مطالعه، تنها زندگی در خوابگاه‌ها موجب کاهش انگیزه در دانشجویان شده بود؛ شاید بتوان با آشناتر نمودن دانشجویان با زندگی خوابگاهی، برگزاری جلسات مشاوره و بالا بردن امکانات مطالعه در محیط خوابگاه میزان انگیزه دانشجویان ساکن خوابگاه را افزایش داد.

واژگان کلیدی: انگیزه‌ی پیشرفت، موفقیت تحصیلی، دانشجو.

این مقاله بدین صورت ارجاع داده شود:

Yousefi A, Jamshid nejad A, Moatamed N. Evaluation of Relationship between Academic Motivation and Achievement in Students of Zanjan University of Medical Sciences. J Med Educ Dev. 2018; 11 (29): 54-62

۱- گروه ترمیمی و زیبایی، دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی زنجان، زنجان، ایران.

۲- دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی زنجان، زنجان، ایران.

۳- گروه پزشکی اجتماعی، دانشکده‌ی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی زنجان، زنجان، ایران.

مقدمه

مسأله‌ی موفقیت یا عدم موفقیت در امر تحصیل از مهم‌ترین دغدغه‌های هر نظام آموزشی است. موفقیت و پیشرفت تحصیلی در هر جامعه نشان دهنده‌ی موفقیت نظام آموزشی در زمینه‌ی هدف‌یابی و توجه به رفع نیازهای فردی است. از جمله مهم‌ترین نگرانی‌های استادان، مسوولان آموزش دانشگاه و خانواده‌های دانشجویان، پیشرفت تحصیلی و جلوگیری از افت تحصیلی دانشجویان است (۱).

پیشرفت تحصیلی به توانایی آموخته شده یا اکتسابی فرد در موضوعات آموزشی اطلاق می‌شود که به وسیله‌ی آزمون‌های فراگیری استاندارد شده یا آزمون‌های معلم ساخته اندازه‌گیری می‌شود (۲). ارزشیابی مداوم و مستمر وضعیت تحصیلی دانشجویان در طول تحصیل و بررسی عوامل مرتبط با آن یکی از ارکان ضروری و اجتناب ناپذیر بهبود کیفیت نظام آموزشی به‌ویژه در دانشگاه‌ها می‌باشد و توجه به این امر در تمام دنیا در راس برنامه‌های توسعه‌ی آموزشی قرار می‌گیرد (۳).

افت تحصیلی نقطه مقابل پیشرفت تحصیلی است که براساس مطالعات متعدد تاثیر بسزایی در سرنوشت فرد داشته و همچنین هزینه‌ی گزافی به خانواده و جامعه تحمیل می‌کند (۴). بارها دیده شده است که دانشجویان از لحاظ توانایی و استعداد یادگیری بسیار مشابه هم هستند اما در پیشرفت تحصیلی تفاوت‌های زیادی با یکدیگر دارند. این تفاوت نه تنها در یادگیری دروس تحصیلی بلکه در سایر فعالیت‌های غیرعلمی آن‌ها نیز به چشم می‌خورد (۵).

برطبق پژوهش‌های انجام شده، موفقیت تحصیلی از تعامل بین متغیرهای موقعیتی مانند برنامه، روش‌های آموزشی شرایط عاطفی و فیزیکی محیط تحصیلی، نگرش نسبت به مسایل آموزشی و انگیزش تحصیلی فراگیران تاثیر می‌پذیرد (۶).

انگیزش یکی از مهم‌ترین منابع قدرتمند تکانه‌ای است که رفتار یادگیرندگان را در آموزشگاه تحت تاثیر قرار می‌دهد و

قدرت و پایداری رفتار را تعیین می‌کند و به یادگیرنده در دستیابی به هدف و کسب توانایی برای انجام فعالیت‌های ضروری در شرایط خاص نیرو می‌دهد (۷). در موقعیت تدریس-یادگیری، انگیزش باخواست، آمادگی و تلاش یادگیرنده برای یادگیری ارتباط دارد (۸).

انگیزه‌ی پیشرفت یعنی گرایش به تلاش برای انتخاب و انجام فعالیت‌هایی که هدف آن‌ها رسیدن به موفقیت یا دوری از شکست است. اطلاق انگیزش پیشرفت بر این حالت درونی بر تاثیر گسترده آن بر رفتارها و فعالیت‌های مختلف تحصیلی و ویژگی‌های شخصیتی دیگر افراد دلالت می‌نماید (۲). انگیزش پدیده‌ای ذاتی است که تحت تاثیر چهار عامل، یعنی، موقعیت (محیط و محرک‌های بیرونی)، مزاج (حالت و وضعیت درونی ارگانیزم)، هدف (هدف رفتار، منظور و گرایش) و ابزار (ابزار دستیابی به هدف) قرار دارد (۹). صاحب نظران انگیزش را به دو گروه اصلی یعنی انگیزش درونی و بیرونی تقسیم کرده‌اند. مولفه‌های انگیزشی درونی تقویت کننده‌های داخلی و شخصی هستند که جذابیت لازم برای انجام یک فعالیت را ایجاد می‌کنند. در حالی که مولفه‌های انگیزشی بیرونی به تقویت کننده‌های خارجی که فرد تحت تاثیر آن‌ها برای رسیدن به هدف مستقلی تلاش می‌کند اطلاق می‌شود. ترکیب انگیزش درونی و انگیزش بیرونی، رفتارها و فعالیت‌های تحصیلی فراگیران جهت می‌دهد (۱۰).

مشخص شده است که میان یادگیری و انگیزش ارتباط وجود دارد به‌طوری که دانش قبلی یادگیرندگان بر انگیزه‌ی تحصیلی آنان موثر است (۱۱). شناسایی انگیزه تحصیلی، عوامل موثر در آن و تاثیر آن در فرایند یاددهی یادگیری دانشجویان به اساتید کمک می‌کند تا در طرح برنامه‌ریزی و اجرای برنامه‌های آموزشی خود روش‌های بهتری را به کار گیرند. در مطالعات انجام شده قبلی میزان انگیزه‌ی تحصیلی از ابعاد و جنبه‌های مختلف مورد بررسی قرار گرفته و از پرسش

ابزار سنجش انگیزه‌ی پیشرفت تحصیلی در این مطالعه، پرسش‌نامه‌ی هرمنس بود. این پرسشنامه دارای ۲۹ سوال بوده و ۹ ویژگی را می‌سنجد: سطح آرزو، انگیزه جهت ارتقاء، مقاومت در مواجهه با تکالیف با سطح دشواری متوسط، ادراک پویا از زمان، تمایل به تلاش مجدد در انجام تکالیف نیمه تمام، آینده‌نگری، توجه به ملاک شایستگی و لیاقت در انتخاب دوست و همکار، بازشناسی از طریق عملکرد خوب در کار و انجام دادن کار به نحو احسن. (۱۷).

سوالات پرسشنامه به صورت جمله ناتمام ساخته شده است و به دنبال هر جمله چهار گزینه داده شده است و جهت یکسان سازی ارزشی سوالات برای هر ۲۹ سوال پرسشنامه ۴ گزینه نوشته شده است. این گزینه‌ها برحسب اینکه شدت انگیزه پیشرفت از زیاد به کم یا کم به زیاد باشد به آن‌ها نمره داده شده است، بنابراین برخی سوالات به صورت مثبت و برخی دیگر به صورت منفی بوده و دامنه‌ی تغییرات برای هر سوال ۱ تا ۴ و کل سوالات بین ۲۹ تا ۱۱۶ بوده و تفسیر آزمون براساس نمره‌ی کل می‌باشد. به طوری که اگر مجموع نمرات فرد بالاتر از میانگین باشد، نشان‌گر انگیزه‌ی پیشرفت بالا و نمرات پایین‌تر از میانگین بیانگر انگیزه‌ی پیشرفت پایین فرد می‌باشد. از آنجایی که هرمنس سوالات این پرسشنامه را بر اساس پژوهش‌های قبلی در مورد انگیزش تحصیلی نوشته و در نهایت، ضریب همبستگی پرسش‌های آن را با رفتارهای موفقیت‌گرا برآورد کرده، این آزمون دارای روایی می‌باشد ($r=0/88$). پایایی این ابزار توسط پژوهش‌گران مختلف ۰/۶۷ تا ۰/۹۳ برآورد شده است (۱۶-۱۳ و ۹). در مطالعه‌ی حاضر نیز پایایی پرسش‌نامه از طریق جمع‌آوری اطلاعات سی نفر از دانشجویان در فاصله‌ی زمانی سه هفته‌ای بررسی و ضریب الفای کرونباخ ۰/۵۶ بدست آمد.

پس از تصویب این پژوهش در کمیته‌ی اخلاق پرسش‌نامه هرمنس توسط محقق به صورت حضوری در دانشگاه به دانشجویان تحویل داده شد و به روش خود گزارشی تکمیل و

نامه‌های مختلف جهت ارزیابی میزان انگیزه‌ی دانشجویان استفاده شده است. در برخی از این مطالعات عواملی همچون سن (۱۳ و ۱۲)، جنس (۱۴ و ۱۳ و ۹)، وضعیت تاهل (۱۵) و رشته‌ی تحصیلی (۱۶) با میزان انگیزه‌ی تحصیلی ارتباط معنی‌داری داشته‌اند. مطالعات اندکی نیز انگیزه‌ی تحصیلی را بر میزان موفقیت تحصیلی دانشجویان رشته‌های تحصیلی مختلف موثر دانسته‌اند (۱۴ و ۱۳ و ۹).

با این حال در حوزه‌ی علوم پزشکی کم‌تر محقق‌ی به بررسی نقش انگیزش در موفقیت تحصیلی پرداخته است (۱۶-۱۴). با توجه به اینکه دانش‌آموختگان رشته‌های علوم پزشکی نقش بسزایی در تامین سلامت افراد جامعه دارند و پرورش افراد موفق و درآمد در این رشته‌ها در جهت ارتقای سلامت جامعه بسیار تاثیر گذار است و با توجه به خلأ موجود در خصوص شناخت انگیزش تحصیلی دانشجویان علوم پزشکی کشور و مخصوصاً دانشگاه علوم پزشکی زنجان، مطالعه‌ی حاضر به بررسی انگیزش تحصیلی و نقش آن در موفقیت تحصیلی دانشجویان دندان‌پزشکی، پزشکی و داروسازی دانشگاه علوم پزشکی زنجان در سال ۱۳۹۵ پرداخته است.

روش بررسی

مطالعه‌ی حاضر از نوع توصیفی - مقطعی بوده و به منظور بررسی انگیزه‌ی پیشرفت تحصیلی و تعیین ارتباط آن با موفقیت تحصیلی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی زنجان در سال ۱۳۹۵ انجام شد. نمونه‌گیری به روش غیر تصادفی در دسترس از کلیه‌ی دانشجویان دو سال آخر رشته‌های دندان‌پزشکی، پزشکی و داروسازی صورت گرفت. معیار ورود شرکت‌کنندگان به این مطالعه، حضور دانشجو در دو سال آخر دندان‌پزشکی، پزشکی و داروسازی دانشگاه علوم پزشکی زنجان در سال ۱۳۹۵ بود و دانشجویان انتقالی، مهمانی و دانشجویانی که مایل به همکاری نبودند، از مطالعه خارج شدند.

کولموگروف اسمیرنف (K-S) به منظور بررسی نرمال بودن توزیع داده‌های کمی که پیش فرض تست است انجام شد. P-value نیز کمتر از ۰/۰۵ معنی دار در نظر گرفته شد.

یافته‌ها

در مجموع ۱۵۵ پرسش نامه توزیع شد که ۱۴۸ عدد از آن‌ها به طور صحیح پر شدند. بیشتر دانشجویان شرکت کننده در مطالعه مجرد و فاقد سهمیه بوده و در فاصله‌ی سنی ۲۴-۲۶ سال قرار داشتند. به منظور مقایسه‌ی میزان انگیزه‌ی پیشرفت تحصیلی در دختران و پسران، دانشجویان متاهل و مجرد، دانشجویان ساکن خوابگاه و غیرخوابگاه، دانشجویان سهمیه‌ای و سهمیه آزاد و دانشجویان رشته‌های دندان-پزشکی، پزشکی و داروسازی از آزمون تی مستقل و آنالیز واریانس یک‌طرفه استفاده شد. تفاوتی از نظر انگیزه‌ی پیشرفت تحصیلی در هیچ یک از گروه‌ها مشاهده نشد (جدول ۱).

بلافاصله گرد آوری شد. به شرکت کنندگان در مطالعه اطمینان داده شد که اطلاعات آن‌ها به صورت محرمانه نزد محقق باقی خواهد ماند. علاوه بر تکمیل پرسشنامه‌ی هرمنس، اطلاعات دموگرافیک سن، جنسیت، تاهل و وضعیت اسکان دانشجویان نیز هنگام پر کردن پرسش‌نامه توسط محقق پرسیده و یادداشت گردید. برای هریک از پرسش نامه‌ها معدل علوم پایه و بالینی از آموزش دانشکده‌های مربوطه استعلام و استخراج شد. در فرم‌های استعلام شده از آموزش، علاوه بر معدل علوم پایه و بالینی، سهمیه‌ی قبولی در دانشگاه نیز قید شده بود. در نهایت، داده‌های به دست آمده شامل نمره‌ی پرسشنامه به همراه اطلاعات دموگرافیک و معدل علوم پایه و بالینی در جدولی که به همین منظور طراحی گردیده بود ثبت شدند. جهت آنالیز آماری داده‌های حاصل از پرسشنامه از نرم افزار آماری SPSS استفاده شد. برای مقایسه داده‌های کمی بین دو گروه از آزمون تی (T-Test) و همراهی داده‌های کمی از همبستگی پیرسون (Pearson Correlation) استفاده شد. تست

جدول ۱: فراوانی متغیرهای زمینه‌ای و مقایسه‌ی نمره‌ی انگیزش به تفکیک متغیرهای زمینه‌ای

سطح معنی داری	آماره آزمون χ^2 مستقل	انحراف معیار	میانگین	درصد	تعداد	رده
۰/۶۱۱	-۰/۵۱۰	۰/۲۷۴	۲/۸۴	۴۶/۹	۶۹	زن
		۰/۲۸۷	۲/۸۶	۵۳/۱	۷۸	مرد
۰/۶۶۱	-۰/۴۴۰	۰/۲۷۳	۲/۸۵	۸۵/۰	۱۲۵	مجرد
		۰/۳۲۲	۲/۸۷	۱۵/۰	۲۲	متاهل
۰/۵۵۲	۰/۵۹۷	۰/۲۵۶	۲/۸۴	۷۴/۱	۱۰۹	آزاد
		۰/۳۴۰	۲/۸۷	۲۵/۹	۳۸	غیر
۰/۰۶۸	-۱/۸۳	۰/۰۳۲	۲/۸۱	۵۲/۴	۷۷	خوابگاه
		۰/۰۳۲	۲/۸۸	۴۷/۶	۷۰	غیر خوابگاه
آماره آزمون آنالیز واریانس یک‌طرفه						
۰/۷۸۷	۰/۲۴۰	۰/۳۱۳	۲/۸۶	۲۸/۶	۴۲	دندانپزشکی
		۰/۲۸۷	۲/۸۳	۴۰/۱	۵۹	پزشکی
		۰/۲۳۱	۲/۸۷	۳۱/۳	۴۶	داروسازی
۰/۸۱۱	۰/۲۱۰	۰/۲۹	۲/۸۴	۸۵	۱۲۵	۲۴-۲۶
		۰/۲۲	۲/۸۹	۱۱/۵	۱۷	۲۶-۲۸
		۰/۱۸	۲/۸۸	۳/۴	۵	۲۸<

دانشجویان ارتباط معنی داری مشاهده شد (جدول ۲). به منظور بررسی رابطه جنسیت، وضعیت اسکان و سهمیه با نمرات انگیزش هرمنس از آزمون کای-دو استفاده شد و ارتباط معنی داری بین وضعیت اسکان و نمرات انگیزه‌ی پیشرفت تحصیلی یافت شد و دانشجویان غیرخوابگاهی از انگیزه‌ی بالاتری نسبت به دانشجویان خوابگاهی برخوردار بودند (جدول ۳).

به منظور بررسی رابطه‌ی احتمالی بین نمرات انگیزش هرمنس و معدل دانشجویان به‌عنوان فاکتور موفقیت تحصیلی از آزمون کای-دو استفاده شد. بدین منظور نمرات انگیزه‌ی هرمنس به دو قسمت بالاتر و پایین‌تر از میانگین تقسیم شدند. همچنین معدل پایه و بالینی دانشجویان به سه رده‌ی ۱۲-۱۴، ۱۴-۱۷ و ۱۷-۲۰ تقسیم شدند. بین معدل علوم پایه و انگیزه‌ی پیشرفت تحصیلی

جدول ۲: مقایسه‌ی نمرات انگیزش هرمنس به تفکیک نمرات علوم پایه و بالینی

سطح معنی داری	آماره آزمون کای دو	نمرات انگیزش هرمنس			معدل علوم پایه
		کمتر از میانگین	بالاتر از میانگین		
۰/۰۳۷	۶/۵۸	۱۷	۱۸	۱۴-۱۲	
		۵۲	۴۰	۱۷-۱۴	
		۵	۱۵	۲۰-۱۷	
۰/۸۲۴	۰/۳۸۷	۱۸	۲۱	۱۴-۱۲	
		۴۸	۴۵	۱۷-۱۴	
		۸	۷	۲۰-۱۷	

جدول ۳: مقایسه‌ی نمرات انگیزش هرمنس به تفکیک جنسیت، وضعیت اسکان و سهمیه

سطح معنی داری	آماره آزمون کای-دو	نمرات انگیزش هرمنس			
		کمتر از میانگین	بالاتر از میانگین		
۰/۴۵۴	۰/۵۶۱	۳۷	۳۲	زن	
		۳۷	۴۱	مرد	
۰/۰۸۴	۲/۹۹	۴۴	۳۳	خوابگاه	
		۳۰	۴۰	غیر خوابگاه	
۰/۹۶۱	۰/۰۰۲	۵۵	۵۴	ازاد	
		۱۹	۱۹	غیر ازاد	

بحث

جهت بررسی ارتباط بین انگیزه‌ی پیشرفت تحصیلی و موفقیت تحصیلی و سایر متغیرهای زمینه‌ای سن، جنس، وضعیت تاهل و نوع اسکان به کار برده شد. در این مطالعه رتبه بندی نمرات انگیزه به صورت ۱-۲:

با توجه به روایی و پایایی بالای پرسشنامه‌ی هرمنس، در مطالعات زیادی از این آزمون جهت ارزیابی میزان انگیزش استفاده شده است (۱۶-۱۲). در این مطالعه نیز این پرسشنامه

نتایج مطالعات فیروزنیا، نوحی و مولازاده می‌باشد (۱۶ و ۹ و ۱۵). در حالی که در مطالعه‌ی تمنایی فر بر روی دانشجویان مقطع کارشناسی دانشگاه کاشان بین موفقیت تحصیلی و سن ارتباط معنی داری وجود داشت (۱۳). شاید دلیل متفاوت بودن نتایج این تحقیق و مطالعه‌ی حاضر مربوط به جامعه مورد بررسی، میانگین سنی افراد مورد مطالعه و رشته‌ی تحصیلی باشد. در مطالعه‌ی تمنایی فر، دانشجویان غیرپزشکی مقطع کارشناسی با میانگین سنی پایین‌تر از مطالعه‌ی ما مورد بررسی قرار گرفتند. بر طبق نتایج مطالعه‌ی آتشکار نیز با افزایش سن رضایت تحصیلی بیشتر و انگیزش تحصیلی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی تهران کمتر شده بود. ۸۵ درصد دانشجویان شرکت کننده در این مطالعه سنی حدود ۲۶-۲۴ سال داشته و تنها سن اندکی از آن‌ها بیش از ۲۶ سال بوده است. بنابراین با توجه به اختلاف سنی اندک در بین دانشجویان مورد بررسی، عدم تأثیر سن بر میزان انگیزش تحصیلی بعید به نظر نمی‌رسد.

در یافته‌های مطالعه‌ی حاضر بین انگیزه‌ی پیشرفت تحصیلی و وضعیت سهمیه‌ی دانشجویان ارتباطی مشاهده نشد. در همین راستا در مطالعه‌ی آتشکار در دانشگاه علوم پزشکی تهران نیز بین سهمیه‌ی قبولی و انگیزش و رضایت تحصیلی ارتباطی یافت نشد (۱۲). هر چند نمره‌ی قبولی در آزمون کنکور در دانشجویان دارای سهمیه و آزاد متفاوت می‌باشد، اما پس از ورود به دانشگاه و به‌ویژه در سال‌های پایانی تحصیل عوامل بسیاری همچون محیط آموزش، رضایت تحصیلی، امید به آینده شغلی و بر میزان انگیزش این دانشجویان اثر می‌گذارند.

در این تحقیق بین انگیزه پیشرفت تحصیلی و وضعیت تاهل دانشجویان ارتباطی مشاهده نشد. این یافته در توافق با یافته‌های مولازاده و همکارانش بر روی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی فسا و آتشکار در سال ۱۳۹۳ می‌باشد (۱۶). زوین در تحقیقی ارتباط میان وضعیت تاهل و عملکرد

ضعیف، ۳-۲: متوسط و ۴-۳: خوب در نظر گرفته شد. بر این اساس میانگین نمره‌ی انگیزه‌ی پیشرفت تحصیلی (۲/۹۰) این مطالعه، در حد متوسط می‌باشد که با مطالعه‌ی بخشنده و همکاران در سال ۱۳۹۴ که بر روی دانشجویان پرستاری دانشگاه جندی شاپور اهواز انجام شده بود همخوانی دارد (۱۸). با این وجود نمره‌ی انگیزش در مطالعه‌ی نوحی و همکاران در دانشگاه بقیه الله، خوب و در مطالعه‌ی فیروزنیا در دانشگاه اصفهان نسبتاً خوب گزارش شده است (۹ و ۱۵).

بر اساس نتایج این مطالعه بین نمرات انگیزه‌ی پیشرفت تحصیلی دختران و پسران تفاوت معنی داری وجود نداشت. این نتیجه در راستای مطالعه‌ی نوحی و همکاران در سال ۱۳۸۹ در دانشگاه بقیه الله و آتشکار و همکاران در دانشگاه علوم پزشکی تهران می‌باشد (۱۲ و ۱۵). در حالی که در مطالعه‌ی حمید در آفریقای جنوبی و مطالعه‌ی فیضی پور در ارومیه نمرات انگیزش دانشجویان دختر به طور قابل توجهی بیشتر از پسران (۱۹ و ۱۴) و در مطالعه‌ی فیروزنیا در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان مولفه‌های انگیزه کوشش و رقابت جویی پسران بالاتر از دختران به دست آمد (۹). این اختلاف در نتایج می‌تواند به تفاوت در نسبت دانشجویان دختر و پسر، رشته‌ی تحصیلی و میانگین سنی آن‌ها مربوط باشد. در مطالعات فیضی پور و فیروزنیا بیشتر دانشجویان مورد مطالعه، دختر و در مطالعه‌ی حاضر تعداد دانشجویان پسر اندکی بیش از دانشجویان دختر بود. در مطالعه‌ی فیضی پور علت کمتر بودن میزان انگیزش در پسران، مشغله‌های فکری و نگرانی‌های بیشتر آن‌ها در مورد زندگی آتی خود نظیر شغل و ازدواج عنوان شده (۱۴) سدر حالی که فیروزنیا مسوولیت‌های آینده پسران نظیر تهیه مسکن، اداره‌ی زندگی و سرپرستی خانواده یا تمایل رسیدن به موفقیت شغلی بهتر در آینده را دلیل بیشتر بودن میزان انگیزش در پسران می‌داند (۹)

نتایج این مطالعه نشان داد بین انگیزه‌ی پیشرفت تحصیلی و سن دانشجویان ارتباطی وجود ندارد. این یافته در توافق با

تحصیلی را روی ۱۹۹ دانشجوی متاهل مورد بررسی قرار داد. نتیجه‌ی پژوهش وی دال بر موفقیت دانشجویان متاهل بود (۲۰). در مطالعه‌ی نوحی نیز در افراد متاهل بین انگیزش و موفقیت تحصیلی ارتباط وجود داشت (۱۵). شاید به دلیل اینکه ۸۵ درصد افراد شرکت کننده در این مطالعه مجرد و مابقی متاهل بودند متغیر تاهل چندان تاثیر گذار نبوده و بین میزان انگیزه‌ی تحصیلی و وضعیت تاهل ارتباطی یافت نشده است.

نتایج مطالعه‌ی حاضر نشان داد بین انگیزه‌ی پیشرفت تحصیلی و رشته‌ی تحصیلی دانشجویان ارتباطی وجود ندارد. در حالی که در مطالعه‌ی آتشکار مشاهده شد بین انگیزه‌ی تحصیلی و رشته‌ی دانشجویان ارتباط وجود دارد و دانشجویان رشته‌ی دندان پزشکی از انگیزش و رضایت تحصیلی بالاتری نسبت به رشته‌های پزشکی و داروسازی برخوردار هستند (۱۲). بنظر می‌رسد سایر عوامل همچون سن دانشجویان مورد بررسی، مکان تحصیل و نسبت دانشجویان محصل در هر یک از رشته‌ها موجب تفاوت نتایج این مطالعه و مطالعه‌ی آتشکار شده است. در مطالعه‌ی حاضر ۴۰/۱ درصد دانشجویان در رشته‌ی پزشکی ۲۸/۶ درصد در رشته‌ی دندان پزشکی و ۳۱/۳ درصد در رشته‌ی دارو سازی تحصیل می‌کردند در حالی که در مطالعه‌ی آتشکار و همکارانش این نسبت‌ها به ترتیب ۶۹/۷، ۱۳ و ۱۷/۳ درصد بودند. آتشکار و همکارانش بازار کار و موقعیت اجتماعی مناسب را دلیل بیشتر بودن انگیزه در دانشجویان رشته‌ی دندان پزشکی می‌دانند. در بررسی مولازاده و همکارانش نیز دانشجویان رشته‌های بهداشت و پزشکی دانشگاه علوم پزشکی فسا نسبت به رشته‌های پیراپزشکی و پرستاری انگیزه بالاتری داشتند (۱۶).

وقتی نمره‌ی میانگین انگیزه به دست آمد و دانشجویان به دو بخش بالای میانگین و زیر میانگین تقسیم شدند ارتباط معنی داری بین انگیزه و موفقیت تحصیلی در دوران علوم پایه بدست آمد. با این حال ارتباط معنی داری بین انگیزه‌ی پیشرفت و موفقیت تحصیلی در دوران بالینی پیدا نشد. بر

خلاف نتایج مطالعه‌ی حاضر در مطالعه‌ی روشن میلانی رابطه‌ی معنی داری بین نمرات علوم پایه و انگیزه‌ی تحصیلی مشاهده نشد (۲۱) ولی در مطالعه‌ی فیروزنیا در دانشجویان پزشکی اصفهان انگیزه‌ی تحصیلی با معدل علوم پایه و همچنین معدل کل بالینی ارتباط مستقیم و معنی دار داشت (۱۴). همچنین نتایج بررسی‌های انجام شده توسط فیضی پور و تمنایی فر نیز بیانگر ارتباط بین انگیزه و موفقیت تحصیلی می‌باشد (۱۴ و ۱۳) در همین راستا غلامی پیشنهاد نموده است برای بالا بردن موفقیت تحصیلی دانشجویان از عوامل بالا برنده‌ی انگیزه تحصیلی در جهت افزایش انگیزش دانشجویان کمک گرفته شود (۲۲).

در دوران علوم پایه مباحث درسی اکثرا تئوری بوده و عدم انگیزه پیشرفت تحصیلی می‌تواند تاثیر نامطلوبی در موفقیت تحصیلی داشته باشد. در دوران بالینی معمولا ارزیابی‌ها تلفیقی از عملکردهای نظری و عملی می‌باشد و بنظر می‌رسد عملکردهای عملی کمتر تحت تاثیر انگیزه قرار می‌گیرد چرا که مشاهده‌ی نتیجه‌ی عمل در لحظه دانشجویان را موظف به عملکرد بهتر می‌کند.

بر اساس نتایج این مطالعه می‌توان گفت دانشجویان غیر خوابگاهی از انگیزش تحصیلی بیشتری نسبت به دانشجویان خوابگاهی برخوردار هستند. در مطالعه آتشکار هم بین انگیزش و وضعیت اسکان ارتباط معنی داری وجود نداشت (۱۲).

انگیزش بیشتر دانشجویان غیر خوابگاهی نسبت به دانشجویان خوابگاهی را می‌توان به شرایط زندگی در خوابگاه جدایی از خانواده و مسایل عاطفی نسبت داد. به نظر می‌رسد با انجام تحقیقات بیشتر بر روی دانشجویان ساکن خوابگاه، افزایش امکانات خوابگاه‌ها و مشاوره به این دانشجویان بتوان انگیزش دانشجویان را به طور قابل توجهی افزایش داد.

نتیجه گیری

بر اساس نتایج مطالعه‌ی حاضر متغیرهای دموگرافیک سن،

عواملی همچون محیط آموزش، نحوه‌ی تعامل استاد و دانشجو، رضایت تحصیلی و .. ارزیابی گردد.

تقدیر و تشکر

این مقاله برگرفته از پایان نامه دانشجویی با کد A-11-1040-1 و کد اخلاق ZUMS.REC.1395.209 مصوب شورای پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی زنجان بوده و نویسندگان مقاله از کلیه‌ی دانشجویان و کارشناسانی که در انجام این پژوهش یاری نموده‌اند قدردانی می‌نمایند.

References

- 1- Logan A. Defeatism academic, cognition and amends. Mashhad: Astan-e-Ghods Razavi Publication. 1997; 54.
- 2- Seif AA. Psychology of learning and teaching. Tehran: Doran; 2007; 348-359.
- 3- Lindemann, R, Duek JL . A comparison of changes in dental students and medical students approaches learning during professional training . *Eur J Dent Educ*. 2001; 5(4): 162-7.
- 4- Saif AA. Cultured psychology: psychology of learning and teaching. 7th Ed. Tehran: Cognizant; 2008. 712.
- 5- Golshan MR. Society education. Tehran: Shifteh ; 1995. 125.
- 6- Rafati F, Sharif F, Ahmadi J, Shafiee N. Impacts of psychiatric health on student motivation. *Shahid Sadoughi Medical Sciences University Journal*. 2001; 11(3): 80-86.
- 7- Akbas A, Kan A. Effective Factors That Influence Chemistry Achievement (Motivation and Anxiety) and the Power of These Factors to

جنسیت، تاهل، سهمیه و نوع رشته‌ی تحصیلی با میزان انگیزه‌ی پیشرفت دانشجویان ارتباط معنی داری نداشت. با این حال زندگی در خوابگاه‌ها موجب کاهش انگیزه‌ی پیشرفت در دانشجویان شده بود و بین انگیزه و موفقیت تحصیلی در دوران علوم پایه نیز ارتباط معنی دار وجود داشت.

با توجه به اینکه انگیزه‌ی تحصیلی و موفقیت تحصیلی چند بعدی بوده و تحت تاثیر عوامل مختلف فردی، محیطی یا شناختی و غیر شناختی می‌باشند پیشنهاد می‌شود به منظور بررسی‌های بیشتر، مطالعات دیگری در این زمینه انجام و نقش

Predict Chemistry Achievement-II. *J Turkish Sci Educ*. 2007;4(1) : 10-19 .

- 8- Redman BK. The Practice of Patient Education. 8th Ed. USA: Mosby.1997. 245.
- 9- Firouznia S, Yousefi A, Ghassemi G. The Relationship between Academic Motivation and Academic Achievement in Medical Students of Isfahan University of Medical Sciences. *Iran J Med Educ*. 2009; 9(1) :79-84.
- 10- Reev J. Understanding motivation and emotion. 4th Ed. Tehran: Virayesh; 2006.P 35.
- 11- Bengtsson M, Ohlsson B. The nursing and medical students motivation to attain knowledge. *Nurs Educ Today* .2010;30 (2): 150-6
- 12- Atashkar H, Sohrabi Z, Bigdeli S, Bahari F. The relationship between achievement and satisfaction of students of final year medical, dental and pharmacy Tehran University of Medical Sciences. MS Ministry of Health. 2014; 23 (1 & 2): 21-34
- 13- Tamannaifar MR., Gandomi . Correlation between achievement motivation and academic

- achievement in university students. *Educ Strategy Med Sci*. 2011; 4 (1) :15-19.
- 14- Feizipour H, tarjad GH, ghadernegad M. The relationship between memory and achievement motivation with gender and academic chievement of students of Uromia University of Medical Sciences. *J Urmia Nurs Midwifery Fac*. 1391;10(2): 246-254.
- 15- Nouhi S, Hoseini M, Rokhsarizadeh H, Saburi A, Alishiri G. Progress Motivation among Baqiyatallah University of Medical Sciences Students and Its Relationship with Academic Achievement. *J Mil Med*. 2012; 14 (3) :200-204
- 16- Moulazadeh AR, Hamaieli Mehrabani H, Gholami MS, Mortazavi AR, Dovlatkhah HR, Ghodsi R. Relationship of general health and improvement motivation with educational success among the students of Fasa University of Medical Sciences in 201. *Journal Of Neyshabur University Of Medical Sciences*. 1393;2(4):54-61.
- 17- Heidarali H, Asgari A. preperation and standardization of achievement motivation test. *Psychol Res*. 1389; 6(2). 9-33.
- 18- Bakhshandeh Bavarsad M, Hakim A, Azimi N, Latifi SM, Ghalvandi. Nursing Students Viewpoints about Educational Motivation and its Related Factors in Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences. *Res Med Educ*. 1394;7(1): 35-44.
- 19- Hamid S, Singaram VS. Motivated strategies for learning and their association with academic performance of a diverse group of 1st-year medical students. *AJHPE*. 2016, 8(1). Suppl 1: 104-7.
- 20- Zowin L. Reseach droup-out in distance education. *Journal of Distance Education*. 1992 ; 8 (1).
- 21- Roshan Milani S, Aghaii Monvar I, Kheradmand F, Saboory E, Mikaili P, Masudi S et al . A Study on the academic motivation and its relation with individual state and academic achivement on basic medical students of Urmia University of Medical Sciences. *J Urmia Nurs Midwifery Fac*.2011; 9(5). 357-66.
- 22- Gholami Rezini M, Gholami E, Yousefpour P. Motivation impact on educational achievement Police University. *Journal of Management Studies On Police Training* . 2013; 7 (2): 107-126.